

ડોબાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

“જ્યોતિર્મય પરિસર”શ્રી બાલાજી મંદિર સામે, સરખેજ-ગાંધીનગર હાઇવે, છારોડી અમદાવાદ-૩૮૨૪૫૧.

E-mail : feedback@baou.edu.in, Website : www.baou.edu.in

B.Ed (પ્રથમ વર્ષ 2016-2017) સ્વાધ્યાયકાર્ય

અભ્યાસકેન્દ્રને સોંપવાની છેલ્લી તારીખ	પાઠ્યક્રમ કોર્ષ કોડ	સ્વધ્યાય કોડ
16/03/2017	ES- 331	થીયરી/પ્રેક્ટીકલ
16/04/2017	ES-332	થીયરી/પ્રેક્ટીકલ
20/05/2017	ES-333	થીયરી/પ્રેક્ટીકલ

પ્રથમ અને દ્વિતીય વિષયપદ્ધતિ (ES-341થી ES-347)

15/06/2017	ES-341-347	થીયરી/પ્રેક્ટીકલ
------------	------------	------------------

સૂચના:

1. દરેક વિષયના સ્વાધ્યાય ફરજિયાત છે.
2. તમારા સ્વાધ્યાયપત્રો તમામ પ્રોગ્રામકેન્દ્રના કો- ઓર્ડિનેટરને નિયત સમયમાં રૂબરૂ કે રજીસ્ટર ટપાલથી જમા કરાવવાના રહેશે.
3. સ્વાધ્યાયની એક કોપી પોતાની પાસે ઝેરોક્ષ કરાવીને રાખવી.

પ્રિય વિદ્યાર્થી મિત્રો

દૂરવર્તી શિક્ષણમાં અભ્યાસ માટે દરેક અભ્યાસક્રમમાં પાઠ્યક્રમદીઠ સ્વાધ્યાયકાર્ય રજૂ કરવા ફરજિયાત છે. દરેક સ્વાધ્યાયકાર્ય માટે 100 ગુણ નિશ્ચિત છે. પરિણામમાં તેનો ભારાંક ૩૦% છે.

સ્વાધ્યાયકાર્યનો મુખ્ય ઉદ્દેશ્યપરીક્ષા માટેની પૂર્વ તૈયારી છે. સ્વાધ્યાયકાર્યમાં પૂછવામાં આવેલ પ્રશ્નોનું માળખું પરીક્ષાના પ્રશ્નપત્ર જેવું હોય છે. પ્રશ્નોના જવાબમાં અભ્યાસ સામગ્રીનું પુનરાવર્તન કરવાનું નથી હોતું. તમે વાંચનથી જે શીખ્યા છો, જે સમજ્યા છો, તે પોતાની ભાષામાં લખવાનું હોય છે. જેથી તમે સ્વાધ્યાયકાર્ય તૈયારી કરવાની કામગીરી ગંભીરતાથી કરશો.

તમારે પાઠ્યક્રમના સ્વાધ્યાયકાર્યમાં પૂછવામાં આવેલ પ્રશ્નોના જવાબ લખતા પહેલા પ્રથમ પાના ઉપર નીચે મુજબની માહિતી લખવી જરૂરી છે.

- પૂરું નામ, પાઠ્યક્રમ, સ્વાધ્યાય સંખ્યા, અભ્યાસક્રમ, સરનામું, નોંધણી નંબર

અમે ઈચ્છીએ છીએ કે તમે દરેક સ્વાધ્યાયકાર્ય અલગ અલગ ચોપડામાં સુંદર ભાષામાં ઉપર દર્શાવેલ મુજબની માહિતી સાથે છેલ્લી તારીખ પહેલા અભ્યાસ કેન્દ્ર પર મોકલી આપશો. સ્વાધ્યાયકાર્યો પ્રથમવર્ષ અને દ્વિતીયવર્ષ તેમજ અન્ય જે-તે વર્ષના પ્રાયોગિક કાર્યો પૂર્ણ કર્યા બાદ જ લેખિત પરીક્ષાનું ફોર્મ ભરવું અન્યથા લેખિત પરીક્ષા આપવા દેવામાં આવશે નહિ

B.Ed.(પ્રથમ વર્ષ)

ES-331: અભ્યાસક્રમ અને અધ્યાપન

કુલ ગુણ -100

અભ્યાસકેન્દ્ર પર સોપવાની તારીખ :- 16/03/2017

નીચેના પ્રશ્નોનાં જવાબ આશરે 1500 શબ્દોમાં આપવાના રહેશે.

પ્રશ્ન-૧ પ્રાયોગિક પ્રકારના પ્રશ્નોનો જવાબ 500 શબ્દોમાં આપો.

(1 X 20 = 20)

તમારી શાળાની આસપાસનો સમુદાય/વાતાવરણની અભ્યાસક્રમ પર કેવી અસર કરે છે. તેનો સર્વે કરી અહેવાલ તૈયાર કરો.

પ્રશ્ન ૨ વિવરણાત્મક શ્રેણીના પ્રશ્નોના જવાબ 500 શબ્દોમાં આપો.

(2 X 20 = 40)

(૧) અસરકારક અધ્યાપન માટે કઈ પ્રયુક્તિઓ પસંદ કરવી જોઈએ તેનો વિસ્તારથી વિવરણ આપો.

(૨) વર્ગખંડના પ્રબંધના સિધ્ધાંતો સમજાવો.

પ્રશ્ન ૩ મધ્યમ શ્રેણીના પ્રશ્નોના જવાબ 125 શબ્દોમાં આપો.

(4 X 5 = 20)

(૧) ઉત્તેજના પરિવર્તન કૌશલ્ય સમજાવો.

(૨) પુનઃકેન્દ્રીકરણ ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.

(૩) માઈક્રોટીચીંગના તબક્કાઓ જણાવો.

(૪) પ્રત્યાયનના ઘટકો સમજાવો.

પ્રશ્ન ૪ હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

(10X 2 =20)

(૧) પ્રત્યક્ષીકરણ એટલે શું ?

(૨) પ્રશિક્ષણ અભિગમોને આકૃતિ દ્વારા સમજ આપો.

(૩) પ્રશ્નોના સ્તર કેટલા અને કયા કયા ?

(૪) મૌખિક દૃશ્ય-શ્રાવ્ય એટલે શું ?

(૫) પ્રવૃત્તિ આધારિત શિક્ષણને કેટલા વર્ગોમાં વહેચી શકાય છે, કયા કયા ?

(૬) વિષયવસ્તુની પસંદગીના સ્તર જણાવો.

(૭) અચળ અભ્યાસક્રમ એટલે શું ?

(૮) શિક્ષણના તંત્રના ઘટકો આકૃતિ સહ સમજાવો.

(૯) દૂરવર્તી શિક્ષણ દ્વારા ચાલતી પાંચ રાજ્ય સ્તરની યુનિ. ના નામ જણાવો.

(૧૦) અધ્યાપન દરમ્યાન શિક્ષક પરિચાયાત્મક વિધાનોનો ઉપયોગ શા માટે કરે છે ?

ES-332 : અધ્યાપન અને વિકાસનું મનોવિજ્ઞાન

કુલ ગુણ : 100

અભ્યાસકેન્દ્ર પર સોપવાની તારીખ :- 16/04/2017

નીચેના પ્રશ્નોનાં જવાબ આશરે 1500 શબ્દોમાં આપવાના રહેશે.

પ્રશ્ન-૧ પ્રાયોગિક પ્રકારના પ્રશ્નો જવાબ 500 શબ્દોમાં આપો.

(1 X 20 = 20)

તમારી આસપાસ ના વિસ્તારના બાળકોની વયજૂથ ૨ વર્ષથી ૧૨ વર્ષના બાળકોના વિકાસના તબક્કાઓનું અવલોકન કરી તેના વય જૂથ દરમ્યાન કેવા ફેરફારો જોવા મળે છે.તેનો અહેવાલ તબક્કા મુજબ તૈયાર કરો.

પ્રશ્ન ૨ વિવરણાત્મક શ્રેણીના પ્રશ્નોના જવાબ 500 શબ્દોમાં આપો.

(2 X 20 = 40)

(૧) વિદ્યાર્થીઓના જ્ઞાન અને ક્ષમતાઓના વિકાસ માટે કેવા પ્રકારની યોજનાઓ અમલમાં મૂકશો વિગતે સમજાવો.

(૨) અધ્યયનના ક્ષેત્રોના નામ જણાવી દરેક વિષે વિસ્તારથી સમજ આપો.

પ્રશ્ન ૩ મધ્યમ શ્રેણીના પ્રશ્નોના જવાબ 125 શબ્દોમાં આપો.

(4 X 5 = 20)

(૧) મંદબુદ્ધિ શક્તિ ધરાવતા બાળકોના લક્ષણો જણાવો.

(૨) પી.કે. ના મત મુજબ ચારિત્ર્યના પ્રકારો જણાવી વિગતે ચર્ચા કરો.

(૩) અપાનુકૂળનનાં કારણો ચાર્ટ દ્વારા સમજાવો.

(૪) અધ્યયનને અસર કરતાં વ્યક્તિગત પરિબલોના નામ જણાવી ટૂંકમાં ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન ૪ હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

(10X 2 =20)

(૧) હીટરોનોમી એટલે શું ?

(૨) વારસો એટલે શું ?

(૩) સંઘર્ષના પ્રકારો જણાવો.

(૪) શાળામાં વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂળનના પરિબલો જણાવો.

(૫) દ્રષ્ટિબામીવાળા વિદ્યાર્થીઓના ઓળખના લક્ષણો જણાવો.

(૬) માર્ગદર્શન અને શિક્ષણ વચ્ચેનો સંબંધ સ્પષ્ટ કરો.

(૭) દિશાસૂચક સલાહના સોપાનો જણાવો.

(૮) વલણના ઘટકો જણાવો.

(૯) વિકાસના તબક્કા જણાવો.

(૧૦) બ્લૂમની પર્યાવરણ જન્ય પરિબલોના નામ જણાવો.

ES-333: શૈક્ષણિક મૂલ્યાંકન

કુલ ગુણ : 100

અભ્યાસકેન્દ્ર પર સોપવાની તારીખ :- 20/05/2017

નીચેના પ્રશ્નોનાં જવાબ આશરે 1500 શબ્દોમાં આપવાના રહેશે

- પ્રશ્ન-૧ પ્રાયોગિક પ્રકારના પ્રશ્નો જવાબ 500 શબ્દોમાં આપો. (1 X 20 = 20)
તમારી વિષય પદ્ધતિમાં પાંચ એકમોની પસંદગી કરી ત્રિ-પરિમાણદર્શક કોઠો તૈયાર કરી ૨૫ ગુણના પ્રશ્નપત્રની રચના કરો.
- પ્રશ્ન ૨ વિવરણાત્મક શ્રેણીના પ્રશ્નોના જવાબ 500 શબ્દોમાં આપો. (2 X 20 = 40)
(૧) નીચેના પ્રાપ્તાંકોની મદદથી મધ્યકની ગણતરી કરો.
૧૬,૨૬,૨૮,૧૬,૪૬,૩૦,૨૯,૪૨,૫૬,૪૬.
(૨) મૌખિક કસોટી અને પ્રાયોગિક કસોટી વચ્ચેનો તફાવત સમજાવો.
- પ્રશ્ન ૩ મધ્યમ શ્રેણીના પ્રશ્નોના જવાબ 125 શબ્દોમાં આપો. (4 X 5 = 20)
(૧) સારી ગુણાંકન યોજનાના મુદ્દાઓની ટૂંકમાં ચર્ચા કરો.
(૨) પ્રશ્નપત્રમાં પ્રશ્નોની ખામીઓના ઉપચાર જણાવો.
(૩) ઉપચારના સોપાનો જણાવો.
(૪) મધ્યવર્તી સ્થિતિમાનનનાં માપોની સંકલ્પના જણાવો.
- પ્રશ્ન ૪ હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (10X 2 =20)
(૧) પાદસ્થ વિચલનની સંકલ્પના સમજાવો.
(૨) સરેરાશ વિચલનનું સૂત્ર જણાવો.
(૩) પ્રમાણિત વિચલન શોધવાનું સૂત્ર સમજાવો.
(૪) સમધારણવક રેખાના ગુણધર્મો જણાવો.
(૫) મધ્યસ્થની વ્યાખ્યા આપો.
(૬) કકુદતાનો અર્થ આપો.
(૭) ઘન અને ઋણ વિરૂપતાની વ્યાખ્યા આપો.
(૮) ભેદ પારખું મૂલ્ય એટલે શું ?
(૯) મધ્યકની ગણતરી કરો.
૨૦,૪૦,૫૦,૬૦,૨૦,૨૫,૪૦,૩૦,૨૦,૧૦.
(૧૦) યથાર્થતાનો અર્થ સમજાવો.

અભ્યાસકેન્દ્ર પર સોપવાની તારીખ :- 15/06/2016

નીચેના પ્રશ્નોનાં જવાબ આશરે 1500 શબ્દોમાં આપવાના રહેશે

પ્રશ્ન-૧ નીચેના પ્રશ્નો ના જવાબ આશરે 500 શબ્દોમાં આપવાના રહેશે.

(1 X 20 = 20)

1. વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી (ઘોરણ 9 અને 10) ના અભ્યાસક્રમમાંથી કોઈ એક એકમ પસંદ કરી, તે એકમનું અધ્યાપન નિદર્શન પદ્ધતિએ કરવા માટેનું પાઠ આયોજન (છૂટો પાઠ) તૈયાર કરો.

પ્રશ્ન-૨ વિવરણનાત્મક શ્રેણીના પ્રશ્નોના જવાબ 500 શબ્દોમાં આપો.

(2 X 20 = 40)

- (અ) વિજ્ઞાન વિષયના શિક્ષક તરીકે તમે કોને વિજ્ઞાન વિષયના અભ્યાસક્રમનો ભાગ ગણશો? વિજ્ઞાન વિષયનો અભ્યાસક્રમ ઘડતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવા લાયક સિદ્ધાંતોનું વિસ્તૃત વર્ણન કરો
- (બ) વિજ્ઞાન શિક્ષણમાં શોધ અભિગમ સવિસ્તાર સમજાવો.

પ્રશ્ન-૩(અ) મધ્યમ શ્રેણીના પ્રશ્નોના જવાબ ૧૨૫ શબ્દોમાં આપો.

(4 X 5 = 20)

- (1) પાઠ આયોજન માટે હર્બાર્ટિયન અભિગમના સોપાનો વર્ણવો.
- (2) મૂલ્યાંકન અને પરીક્ષણ વચ્ચેનો તફાવત તારવો.
- (3) ખાદ્ય ઉત્પાદનો અને પ્રાણીઓ મુદ્દાના શૈક્ષણિક મુદ્દાઓ અને અધ્યયન-અધ્યાપન પ્રક્રિયા નોંધો.
- (4) રાસાયણિક પ્રક્રિયાના પ્રકારો એક-એક ઉદાહરણ આપી સમજાવો.

(બ) હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

(10 X 2 = 20)

- (1) રુધિરાભિસરણ અને ઉત્સર્જન તંત્રના અવયવોના નામ જણાવી તેમના (તંત્રના) કાર્યો નોંધો.
- (2) નાઈટ્રોજનચક્રની આકૃતિ દોરો.
- (3) ખોરાક સંગ્રહ પર જૈવિક તથા અજૈવિક ઘટકોની અસરો વર્ણવો.
- (4) પ્રાણીઓના વિવિધ રોગો અને તેમને કારણભૂત જીવાણુઓ અંગેનું કોષ્ટક તૈયાર કરો.
- (5) કેથોડ કિરણોના ગુણધર્મો જણાવો.
- (6) વ્યાખ્યા આપો: પ્રમાણસૂચક સુત્ર તથા અણુસૂત્ર
- (7) ખોરાક શૃંખલાની આકૃતિ રચો.
- (8) ફેરડેનો પ્રયોગ શું દર્શાવે છે?
- (9) ગતિનો ત્રીજો નિયમ નોંધી તેની સમજૂતી આપતી કોઈ એક પ્રવૃત્તિ જણાવો.
- (10) કોઈ એક એકમ પસંદ કરી તેને આધારે સમજ અને ઉપયોજનન સ્તર ચકાસતો એક-એક પ્રશ્ન રચો.

ES-342 : ગણિતનું અધ્યાપન

કુલ ગુણ : 100

અભ્યાસકેન્દ્ર પર સોપવાની તારીખ :- 15/06/2016

નીચેના પ્રશ્નોનાં જવાબ આશરે 1500 શબ્દોમાં આપવાના રહેશે

પ્રશ્ન-૧ નીચેના પ્રશ્નો ના જવાબ આશરે 500 શબ્દોમાં આપવાના રહેશે. (1 X 20 = 20)

ધોરણ 10ના ગણિતમાંથી કોઈ એક એકમ પસંદ કરી તે એકમના આધારે અનાત્મલક્ષી પ્રકારના પ્રશ્નો

(ટૂંકા ઉત્તર પ્રકાર, ખરા/ખોટા પ્રકાર, બહુવિકલ્પો પ્રકાર) અનુસાર પ્રત્યેકના ઓછામાં ઓછો 10 પ્રશ્નોની રચના કરો.

પ્રશ્ન-૨ વિવરણાત્મક શ્રેણીના પ્રશ્નોના જવાબ 500 શબ્દોમાં આપો. (2 X 20 = 40)

(અ) પૃથ્થકરણ –સંયોગીકરણ પદ્ધતિ ઉદાહરણસહ સમજાવી તેમની વચ્ચે તુલના કરો.

(બ) ગણિત શિક્ષણની પ્રયુક્તિઓનું ટૂંકમાં વર્ણન કરો.

પ્રશ્ન-૩(અ) મધ્યમ શ્રેણીના પ્રશ્નોના જવાબ ૧૨૫ શબ્દોમાં આપો (4 X 5 = 20)

(1) “ગણિત વિષયમાં મૂલ્યાંકન કરવાનો એક હેતુ અધ્યાપન સુધારણા છે”.-વિધાન સમજાવો.

(2) શાળા અભ્યાસક્રમમાં ગણિતની જરૂરિયાત અને મહત્વ સ્પષ્ટ કરો.

(3) ગુ.સા.અ. તથા લ.સા.અ. કાઢવા માટે ભાગાકારની રીત માટે મુખ્ય અધ્યાપન બિંદુ જણાવી તેને શીખવા-શીખવવાની પ્રક્રિયા વર્ણવો.

(4) આપેલી બી સંખ્યાઓ A અને B માંથી નાની સંખ્યા શોધવા માટેનો અલગોરિધમ લખી તેનો ફ્લોચાર્ટ રચો.

(બ) હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

(10 X 2 = 20)

1 પૂરક ગણ એટલે શું ? ઉદાહરણ આપી સમજાવો.

2 યોગક્રિયા માટે જુથનો નિયમ સાબિત કરો.

3 દ્વિપદી અને ત્રિપદીની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી એક-એક ઉદાહરણ આપો.

4 નળાકાર ટાંકીની ક્ષમતા 6610 ક્યુ. મીટર છે. જો તેની ત્રિજ્યા 14મીટર હોય તો તેની ઊંડાઈ શોધો.

5 ત્રિકોણનું ક્ષેત્રફળ શોધવાનું સૂત્ર સાબિત કરો.

6 જો $X=r \cos A \sin B$, $Y=r \sin A \sin B$, $C=r \cos B$ તો સાબિત કરો કે $X^2+Y^2+Z^2=r^2$

7 સંખ્યા 32 એ 400 ના કેટલા ટકા છે?

8 મધુએ રિલાયન્સ કંપનીના 100 શેર 10 રૂ.ની મૂળકિંમતે લીધા બાદ તેણે તે 305 રૂ. ના બજાર ભાવે વેચ્યા. જો દલાલી 2% હોય તો મધુને મળેલો ચોખ્ખો નફો જણાવો.

9 6,8,9,10,12,11,7,8,10,9,-આપેલ પ્રાપ્તાંકો માટે પ્રમાણ વિચલન શોધો.

10 વિદ્યાર્થીએ ગાણિતિક સાધનોનો ઉપયોગ કરવામાં કૌશલ્ય પ્રાપ્ત કર્યું છે કે નહિ તે ચકાસવા માટે ઓળખ યાદીનો નમુનો (ઓછામાં ઓછી ચાર કલમો સાથે) તૈયાર કરો.

ES-343 : समाजविद्यानुं अध्यापन

कुल गुण : 100

अध्यासकेन्द्र पर सोपवानी तारीख :- 15/06/2016

नीचेना प्रश्नोंनां जवाब आशरे 1500 शब्दोमां आपवाना रहेशे

प्रश्न-१ प्रायोगिक प्रकारना प्रश्नो जवाब 500 शब्दोमां आपो.

(1 X 20 = 20)

शैक्षणिक प्रक्रिया अेटले शुं ? समाजविद्यामां शैक्षणिक प्रक्रियाना विविध घटको अने आयोजनना क्षेत्रोनां भ्याल आपी समाजविद्या विषयना अध्यापन हेतु दैनिक पाठआयोजन अने अेकम पाठआयोजन तैयार करीने बंने वच्येनो तझावत समझावो.

प्रश्न-२ विवरणनात्मक श्रेणीना प्रश्नोना जवाब 500 शब्दोमां आपो.

(2 X 20 = 40)

(अ) अर्वाचीन युगनी शरुआत अने लौगोलिक शोधोनो भ्याल आपी सविस्तार चर्चा करो.

(ब) लूगोल शिक्षणना साधनोनो भ्याल आपी अध्यापन माटेनी प्रयुक्तिओनी सविस्तार चर्चा करो.

प्रश्न-३ (अ) मध्यम श्रेणीना प्रश्नोना जवाब 125 शब्दोमां आपो.

(4 X 5 = 20)

१. प्राकृतिक पर्यावरणना विषयवस्तु नो भ्याल आपी चर्चा करो.

२. समाजविद्यानी संकल्पना स्पष्ट करी माध्यमिक शाणाना अध्यासक्रममां समाजविद्यानुं स्थान स्पष्ट करो.

३. प्राचीन सिंधुभीणनी संस्कृतिना विषयवस्तुनो भ्याल आपी तेना अध्यापन माटेनी शैक्षणिक व्यूहरचना चर्ची.

४. कुदरती संपत्ति अेकमना विषयवस्तुनो भ्याल आपी तेनी चर्चा करो.

प्रश्न-३ (ब) हेतुलक्षी प्रश्नोना जवाब आपो .

(10 X 2 = 20)

१. अर्वाचीन भारतना पिता तरीके कोण ओणभाय छे ?

२. आर्थिक समस्याना उकेल माटेना पायाना बे मार्गो जणावो.

३. समाजविद्याना मूल्यांकनना साधनो जणावो.

४. समाजविद्यामां समुहलक्षी शैक्षणिक निवेशो कया कया छे ?

५. आपणा भारत देशमां "भारतीय राष्ट्र , राष्ट्र राज्य"नो जन्म क्यारे अने कोना शासनकाणमां थयो ?

६. भारतीय साहित्य लेखनमां सौथी पुराणो (जूनो) ग्रंथ कयो छे ?

७. वन्य जिवननो अर्थ शुं थाय छे ?

८. गरम अने लेजवाणा जणवायुना प्रदेशने कया नामे ओणभवामां आवे छे ?

९. भारत जेवा मोटा देशमां कया बे प्रकारनी आरोग्य विषयक काणजो लेवाय छे

१०. जमीनना मुख्य प्रकार कया कया छे ?

ES 344: Teaching of English

કુલ ગુણ : 100

અભ્યાસકેન્દ્ર પર સોપવાની તારીખ :- 15/06/2016

નીચેના પ્રશ્નોનાં જવાબ આશરે 1500 શબ્દોમાં આપવાના રહેશે

Q. 1: Answer the following question in approximately 500 words. (1 X 20 = 20)

1. Make a case study of at-least five learners evaluating them considering their cognitive style.

Q. 2: Answer the following question in approximately 500 words. (2 X 20 = 40)

1. Describe in detail the three phases of a listening class. Provide your practical experiences for each phase.
2. What precautions will you take before introducing a text? Write a report on the pre-reading activities that you have actually applied in a secondary class as a teacher.

Q. 3. Write the following questions in 125 words each. (4 X 5 = 20)

1. Choose any picture and describe the ways of using it to teach composition. Paste the miniature of the picture above your description.
2. Write a short note on 'Reference Skills'.
2. Arrange an activity of playing any one grammar game in your class and take feedback of students who have participated. Write summary of students' experience and your observations in the light of academic out puts.
3. Give examples of any five objective items to test grammar.

Q. 4. Answer the following questions very briefly (10 X 2 = 20)

1. Name the two major categories of storage skills.
2. Write the major phases of the writing process.
3. Denote the components of a Method.
4. Enlist any six characteristics of reading.
5. Reading a text closely and in detail for thorough understanding is _____ reading and reading fluently and in large quantity for enjoyment is reading _____.
6. Name the aspects of three-part framework to test spoken interaction proposed by Cyril Weir (1983).
7. Write one example of 'Limited Response Item' to test speaking skill.
8. What is an acquisition-poor environment in reference to learning English?
9. Write any four essential components of a lesson plan.
10. Indicate the amount of teacher control in front of the following methods/ approaches.
a. Lecture b. Discussion c. Socratic d. Role-playing

ES-345 : हिन्दीनुं अध्यापन

कुल गुण : 100

अध्यासकेन्द्र पर सोपवानी तारीख :- 15/06/2016

नीचेना प्रश्नोंनां जवाब आशरे 1500 शब्दोंमां आपवानी रहेशे

प्रश्न-१ निम्नलिखित प्रश्नों के 500 शब्दों में उत्तर दीजिए ।

(1X20=20)

1. कक्षा- ०९ के कोई एक विषयांग का चयन करके तीन तास का एकम पाठ आयोजन एवं मूल्यांकन कसोटी तैयार कीजिए ।

प्रश्न-२ निम्नलिखित प्रश्नों के 500 शब्दों में उत्तर दीजिए । (2X20=40)

1. भाषा शिक्षण में उपचारात्मक कार्य को उद्देश और सिद्धांतों के बारे में चर्चा कीजिए ।
2. व्याकरण शिक्षण की विविध विधियों को दर्शाकर निगमन और आगमन विधि की सोदाहरण चर्चा कीजिए ।

प्रश्न-३ निम्नलिखित प्रश्नों के 125 शब्दों में उत्तर दीजिए ।

(4X5=20)

1. छात्रों में काव्यात्मक अभिरुचि बढ़ाने के क्या माध्यम हो सकते हैं ?
2. मौखिक अभिव्यक्ति के विकास में निष्ठावान भाषा अध्यापक के प्रयोग व् परीक्षणों के प्रभाव का विवेचन कीजिए ।
3. भाषा शिक्षण अधिगम में भाषाई कौशल्या का वर्गीकरण और सामान्य सिद्धांत स्पष्ट कीजिए ।
4. भाषिक एवं साहित्यिक योग्यताओं की समृद्धि के लिए समुन्नयन कार्य का क्या महत्त्व है ?

प्रश्न-४ सूचना अनुसार कीजिए ।

(2X10=20)

1. बोलने से स्वर में जो उतार - चढ़ाव (आरोह-अवरोह) होता है उसे _____ कहते हैं। (बलाघात, अनुतान, संगम)
2. ट, ठ, ड, ढ - वर्णों के नीचे हल चिह्न लगाकर संयुक्त रूप से चार शब्द बनाइए ।
3. आधुनिक हिन्दी कविता का तृतीय चरण _____ के नाम से जाना जाता है ।
4. निर्गुण काव्यधारा के दो भेद बताइए ।
5. निबंध शब्द का अर्थ है _____
6. अधिगम- शिक्षण प्रक्रिया के चार घटक बताइए ।
7. निबंध के चार प्रकार कौन-कौन से हैं ?
8. "रामचरित मानस" _____ लिखित महाकव्य है । जो _____ भाषा में लिखा गया है ।
9. अर्थ के आधार पर शब्दों के रूप बताइए ।
10. ' तद्भव ' शब्द किसे कहते हैं? दो उदाहरण दीजिए ।

ES-346 : ગુજરાતીનું અધ્યાપન

કુલ ગુણ : 100

અભ્યાસકેન્દ્ર પર સોપવાની તારીખ :- 15/06/2016

નીચેના પ્રશ્નોનાં જવાબ આશરે 1500 શબ્દોમાં આપવાના રહેશે

પ્રશ્ન-૧ નીચેના પ્રશ્નો ના જવાબ આશરે 500 શબ્દોમાં આપવાના રહેશે (1X20=20)

વસ્તુલક્ષી પ્રશ્નનો અર્થ આપી નીચે આપેલા વસ્તુલક્ષી પ્રશ્નોની રચના , ઉપયોગિતા, મર્યાદા અને ઉદાહરણ સહિત રચના કરો.

- (૧) બહુવિકલ્પ પ્રશ્ન કસોટી
- (૨) ખાલી જગ્યા પૂરક કસોટી
- (૩) સંબંધ-ઘટાયક કસોટી

પ્રશ્ન-૨ વિવરણનાત્મક શ્રેણીના પ્રશ્નોના જવાબ 500 શબ્દોમાં આપો. (2 X 20 = 40)

- (અ) લેખિત અભિવ્યક્તિના આધાર સ્તંભો વિગતે ચર્ચો.
- (બ) વ્યાકરણ શિક્ષણ પ્રત્યે નિરસતાના કારણો લખો.

પ્રશ્ન-૩(અ) મધ્યમ શ્રેણીના પ્રશ્નોના જવાબ ૧૨૫ શબ્દોમાં આપો. (4 X 5 = 20)

- (૧) સામાન્ય હેતુ અને વિશિષ્ટ હેતુ વચ્ચેનો તફાવત લખો.
- (૨) કા.પા. કાર્યના ઘટકો વિગતે સમજાવો.
- (૩) આગમન પદ્ધતિનું મહત્વ અને મર્યાદા જણાવો.
- (૪) ભાષા શીખવતી વખતે કઈ કઈ બાબતો ધ્યાનમાં રાખવી જોઈએ તે જણાવો.

(બ) હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (10 X 2 = 20)

- (૧) ગદ્યશિક્ષણનો અર્થ આપી ગદ્યના ગમે તે બે લક્ષણો લખો.
- (૨) એકમ આયોજનના સોપાનો જણાવો.
- (૩) પ્રશ્નોત્તર -પ્રયુક્તિનો અર્થ લખો.
- (૪) કાવ્ય શિક્ષણની પદ્ધતિઓ જણાવો.
- (૫) માતૃભાષા શિક્ષકના બે ગુણ લખો.
- (૬) વિવરણનાત્મક નિબંધનો અર્થ આપો.
- (૭) શાળામાં વાપરી શકાય તેવી ફિલ્મોના ચાર પ્રકાર લખો.
- (૮) શૈક્ષણિક આયોજનના પ્રકાર લખો.
- (૯) વાચન શિક્ષણની પદ્ધતિઓ જણાવો.
- (૧૦) કાવ્ય શિક્ષણના ગમે તે ચાર હેતુ લખો.

ES-347 : સંસ્કૃતનું અધ્યાપન

કુલ ગુણ : 100

અભ્યાસકેન્દ્ર પર સોપવાની તારીખ :- 15/06/2016

નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આશરે 1500 શબ્દોમાં આપવાના રહેશે

પ્રશ્ન-1. નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આશરે 500 શબ્દોમાં આપવાના રહેશે. (1 X 20= 20)

1. સંસ્કૃત ભાષાનો ભારતની અન્ય ભાષાઓ પરના પ્રભાવ અંગે ઉદાહરણ સહિત વિસ્તૃત નોંધ લખો

પ્રશ્ન-2. વિવરણનાત્મક શ્રેણીના પ્રશ્નોના જવાબ 500 શબ્દોમાં આપો. (2 X 20 = 40)

1. અનુવાદ અને પ્રત્યક્ષ પદ્ધતિના લક્ષણો અને મર્યાદાઓ જણાવી આ બે પદ્ધતિ વચ્ચેના તાત્વિક ભેદ જણાવી શિક્ષક તરીકે આપ કઈ પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરશો તે ચર્ચો.
2. એકમ આયોજનની સંકલ્પના, મહત્વ અને સોપાનો જણાવો.

પ્રશ્ન-3. (અ) મધ્યમ શ્રેણીના પ્રશ્નોના જવાબ ૧૨૫ શબ્દોમાં આપો. (4 X 5 = 20)

1. આદર્શ પ્રશ્નપત્રના લક્ષણો ટુકમાં વર્ણવો.
2. સંસ્કૃત શિક્ષણની પ્રારંભિક મુશ્કેલીઓ પેકી ઉચ્ચારશુદ્ધી અંગેની મુશ્કેલીઓના સોદાહરણ સમજાવો.
3. સંસ્કૃત શિક્ષણના બુલેટીન બોર્ડ અને ફ્લેનલ બોર્ડના ઉપયોગને ઉદાહરણ સાથે વર્ણવો.
4. સંસ્કૃત ભાષાના ધોરણ-9ના કોઈ એક પાઠની 20 ગુણની કસોટીની રચના કરો.

(બ) હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (10 X 2 = 20)

1. સમગ્ર ભારતની નદીઓનું ધરના પાત્રમાં આહવાન સૂચવતો શ્લોક લખો.
2. લિંગ નિરપેક્ષ એવા બે સર્વનામો જણાવો તથા લિંગ નિરપેક્ષ હોવા માટેના બે ઉદાહરણો આપો.
3. છ દર્શનના નામ આપી તેમના રચયિતાના નામ જણાવો.
4. સંસ્કૃત સાહિત્યમાં ચિકિત્સા વિજ્ઞાન અંગેના મુખ્ય બે ગ્રંથોના તથા તેમના રચયિતાના નામ જણાવો.
5. બેન્જામીન બ્લૂમ દ્વારા શેક્ષણિક હેતુઓને કેટલા ભાગમાં વહેંચવામાં આવ્યા છે. ક્યાં ક્યાં
6. ભંડારકર પદ્ધતિના પુરસ્કર્તાનું નામ જણાવી તેમના દ્વારા રચિત બે પુસ્તકોના નામ આપો.
7. શિક્ષણની આગમન પદ્ધતિના કોઈ બે લક્ષણો લખો.
8. નમ્, ગમ્, પા, અને ની ધાતુઓના સંબંધક ભૂતકૃદંતના રૂપો જણાવો.
9. સંસ્કૃત પદ શિક્ષણમાં તુલના પદ્ધતિ મુખ્યત્વે ક્યારે ઉપયોગમાં લેવામાં આવે છે.
10. તાસ આયોજન એકમ આયોજનથી કઈ રીતે જુદું છે તેના કોઈપણ ચાર મુદ્દા જણાવો.